

Protimluv

revue pro kulturu

Adam Borzič **Leguán v Ostravě** / Pavel Preisner **Světlo a stín**

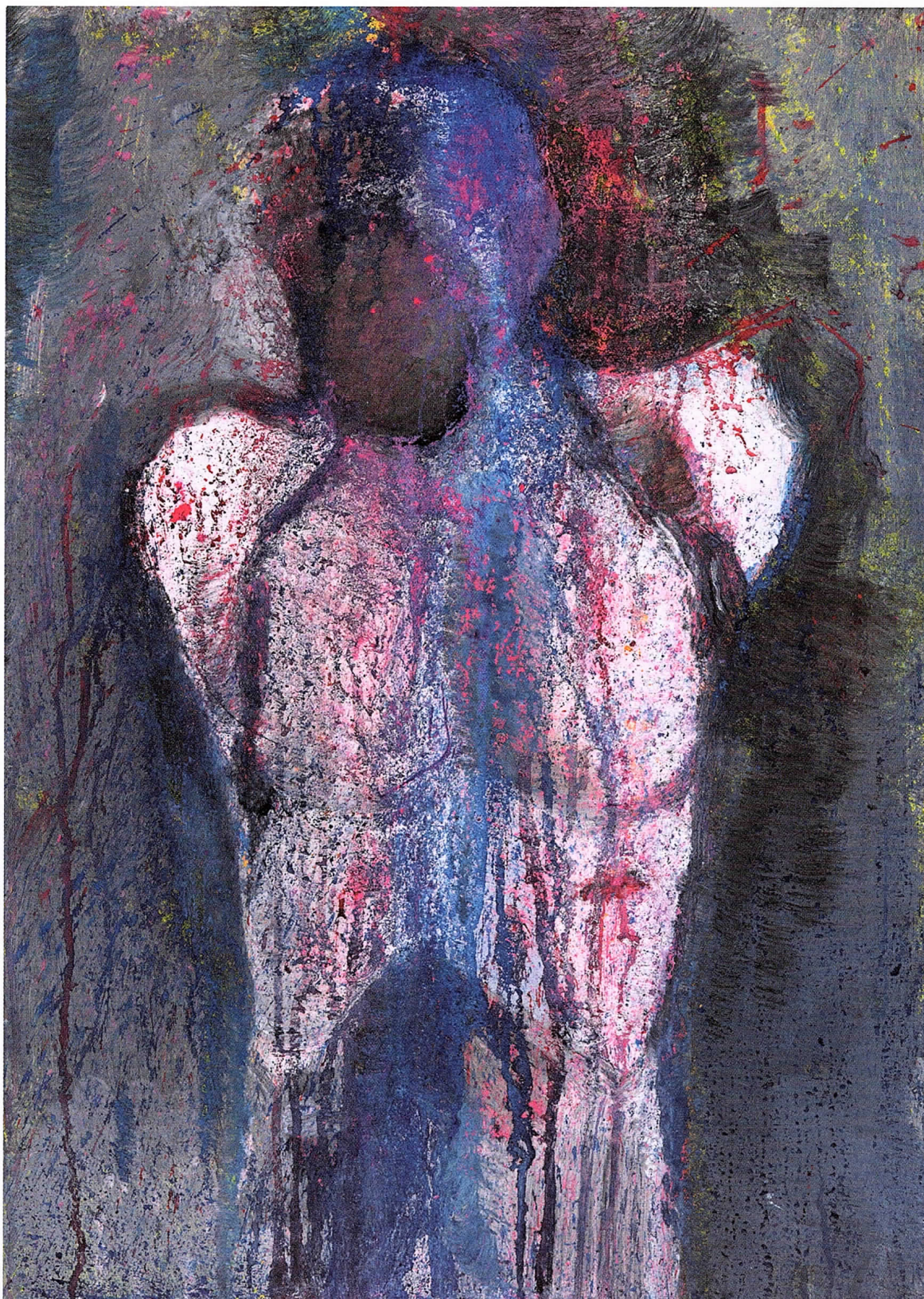
Martina Čady / Miroslav Zelinský **Fenomén Adolf Loos** /

Jakub Guziur **Důvěrné prostory** **Dáši Lasotové** / Aristeia Papalexandru

Predbieha nás / Franciszek Nastulczyk **Všechny sebou nakrmím**

Světlo a stín Martina Čady

Pavel Preisner



Umučený / 2020 / tuš, akryl,
olej, plátno / 50 x 70 cm

Zavírá oči
A je to konec světa
Otvírá oči
A je to jiný svět

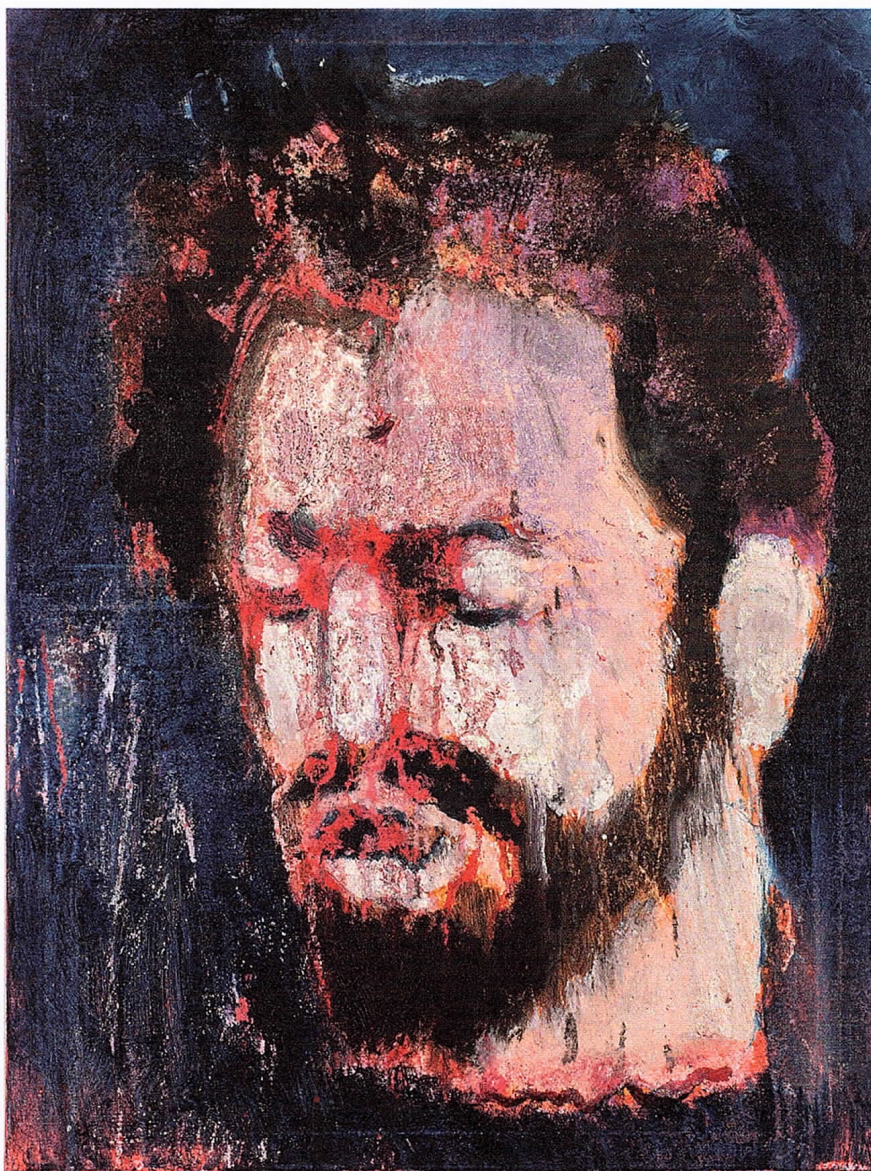
A když vše bylo dovršeno
Vše zůstalo na svém místě
Jenom osvětlení se změnilo

Roger Gilbert-Lecomte

Od jednoho a půl roku našeho života čmáráme, jde tu o radost z požitku kroužení zápěstím a hlavně z toho, že zanecháváme stopu. Stejně tak o třicet let později bude Martin Čada /*1978/ kroužit propiskou na plátno, ovšem po důkladném studiu na třech výtvarných školách: Střední uměleckoprůmyslové škole v Uher-ském Hradišti, Zlínské soukromé vyšší odborné škole umění, Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.

Kreslení je v dětství pro každého člověka jednou z nejpřirozenějších činností, talent netaalent. Neprojde-li takzvanou krizí výtvarného projevu a tušíme-li matně, že jsme vyvoleni, přichází čas, kdy je to otázka volby: budu malíř! Pak již je naše povinnost své vlohy rozvíjet. Kreslení a malování je pro nás na prvním místě. Což nás ale vyděluje tak trochu z tzv. „normálního života“, protože, mimo jiné, malíř pracuje, i když nic nedělá (jak každý jistě ví). To se pak ale těžko vysvětluje našim bližním...

Martin Čada je velký tvůrce světů. Jeho tvorba je pozoruhodně rozmanitá. Martin je stále tentýž Martin, jen jeho vhléd a přehled o tom, co se kdy událo a stále udává, jde samo sebou vpřed. Pracuje na rozsáhlých



Goliášova hlava I / 2020 / tuš, akryl, olej, plátno / 50 x 70 cm

cyklech maleb, každý naplní, a pozná, kdy je čas pro změnu. Ty série jsou diametrálně odlišné co do formy i obsahu. Přesto jsou všechny jeho polohy autentické. Ať už je plocha obrazu pojednaná pastózní stopou štětce, nebo trpělivě pročmáraná vlasovou linkou propisky, náboj, energie je vždy „na plné pecky“. Figurace i nefigurace. Někdy chvění, jindy hukot a pak zase jindy ticho. Jednou se drží reality, podruhé stylizuje: tvoří znaky figur, budov, potřetí redukuje tzv. skutečnost až do skutečnosti čisté obrazové, kdy forma je obsahem. Expresí i impresí. Kolorista i monochromatik. Například bílé malby cyklu *Na sněhu* /2002/, doslova bílá na bílé... Vždycky je tu vnitřní potřeba vedoucí k volbě způsobu provedení a velikosti formátu, a hlavně důvod, který diktuje, jaký bude obsah.



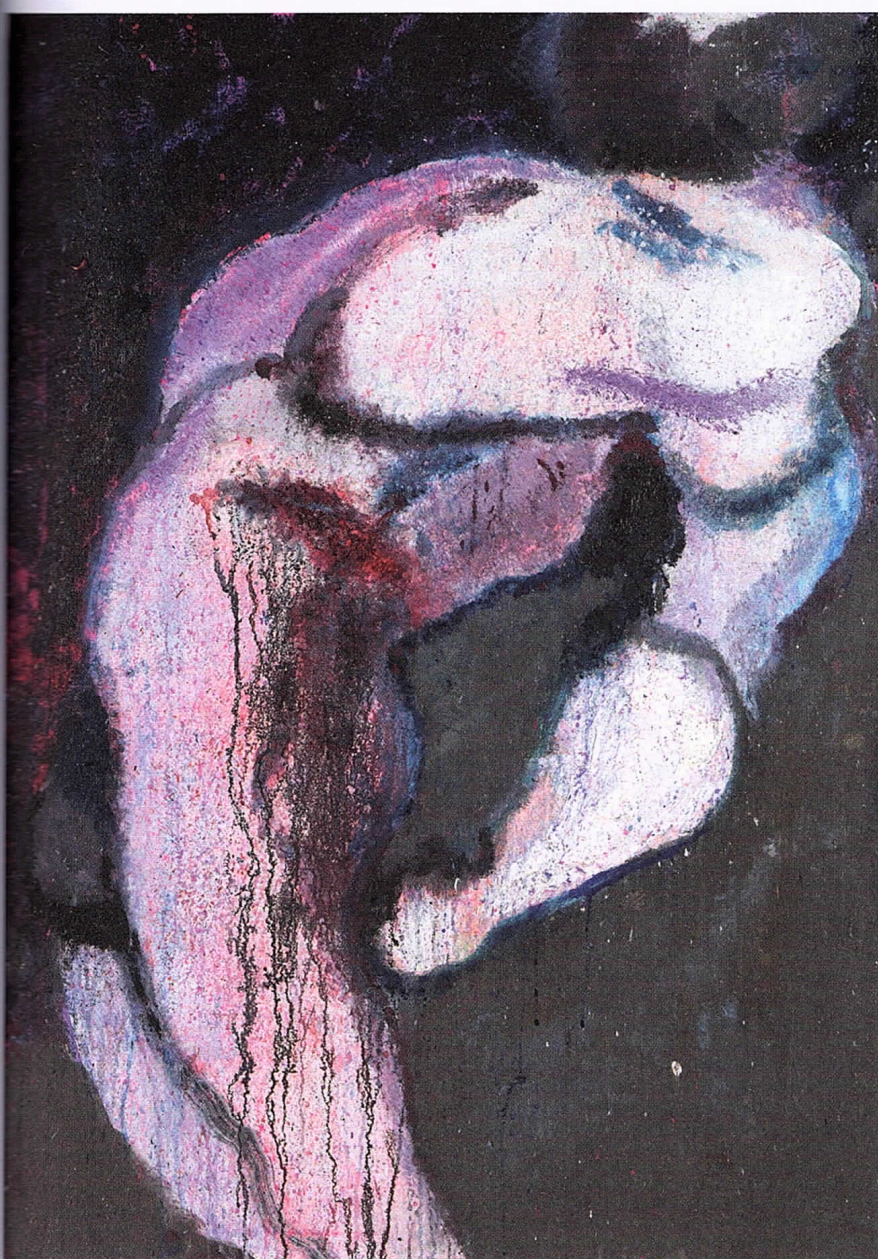
Hlava Jana Křtitele II / 2021 / tuš, akryl, olej, plátno / 50 x 40 cm

Malby posledních čtyř až pěti let souborně nazvané *Světlo a stín* jsou katarzí vážného stavu, změny v osobním životě. Tematicky vycházejí z Bible a antické mytologie. Obrazárna tvořená obrazy zatím posledního cyklu *Světlo a stín* ukazuje figurální kompozice, na kterých je Svätý Šebestián i Sisyfos, hlava Gorgony i Kristovo mrtvé tělo, Sňatý z kříže, Ecce Homo, Homér, Prométheus, hlavy bez těla – Jan Křtitel, Orfeus, Goliáš. Kde jsou jejich těla? Jsou tu přítomné ve své nepřítomnosti. Mučení, mezní momenty pozemského života. Utrpení zde a Světlo na obzoru. Jsou to kruté podívané, malířsky však „past-

va pro oči“. Mrazivé ticho následující po dramatu. V tom tichu je ztajen předchozí řev. Na plátně zůstává organická struska, duše už dli ve Světle. Vykoupení, vykoupání se ve Světle. Martinova paleta je modrá, bílá, šedá, černá, červená, hnědá a růžová (tělovka). Podmalba fluorescentním růžovým akrylem (ten pak ve výsledku prosvítá jen tu a tam) a na ní housenka hmoty olejové barvy. Gestorukou a štětcem a samovolné stékání řídké barvy. Barevné tuše, kapky ulpívající na olejové krustě, vzniklé odstříkovaním tuše ze štětce. Maso a krev. Martin si své olejové barvy připravuje sám. Tře pigment s mako-



Kristovo mrtvé tělo I / 2020 / tuš, akryl, olej, plátno / 70 x 50 cm
 Prométheus I / 2020 / tuš, akryl, olej, plátno / 75 x 100 cm



vým olejem, někdy přidává plavenou křidu. Nejen tímto procesem je tak blízko starým mistrům. Podařilo se mu evokovat biblický i antický čas. Je to svým způsobem, takto pojednaným cyklem, starý mistr jednadvacátého století.

Psané slovo má své limity. Tvrdí toto a toto. Některé věci nelze beze zbytku popsat. Zbývá nám přiblížení se tomu. Martinu Čadovi se podařilo přeložit řeč: písmo do jazyka malby. Sděluje nám tímto ještě něco víc. To, co se nám otevře, když s obrazem vydržíme o něco déle, než je běžné registrování toho, co vidíme. Dráha pohybu očí „skenujících“ malbu zanechává nejen v mozku klikyhák významu. I moje písemné svědectví je nedostačující pro vyslovení toho, co obrazy i přes ty stíny vyzařují. Jsou to malby pro náš zrak těžké. Jsou strašné, strašlivé. Úchvatné!



Démon / 2018 / tuš, akryl, plátno / 50 × 70 cm

Martin Čada /*1978/ Vystudoval ateliér Malby na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u Pavla Nešlehy a Stanislava Diviše. Účastnil se 22. ročníku Mikulovského výtvarného sympozia *Dílna* a vystavoval například v Orlické galerii v Rychnově nad Kněžnou (*Stíny a jiné veraikony*, 2022).

